

діяльності дітей та дорослих, яка полягала у виконанні творчих художніх робіт, ігор з найпростішими алгоритмами, складеними у віршованій формі - «Вчимося одягатися», «Вчимося вмиватися», «Вчимося обідати». У цих іграх молодший дошкільник весело і невимушено сприймає віршовані рядки, навчаючись при цьому навичкам самообслуговування.

Структура організації трудового виховання в вигляді гри за алгоритмом, тематичних ігор, творчих проектів успішно реалізувала мету даного напрямку. Трудова діяльність позитивно вплинула на емоційний стан дошкільнят з агресивною поведінкою. Вплив полягав в тому, що дітям доручали відповідальні завдання, які стимулювали їх до самоконтролю, придбання позитивного досвіду трудової діяльності. При організації колективної діяльності багато хто з цих дітей навчилися взаємодіяти з іншими дітьми. Дошкільнята, які мають схильність до тривожності, включаючись в спільну діяльність, набули впевненості в господарських силах.[3]

На закінчення хочеться відзначити, що робота в даному напрямку має велике значення у вихованні дітей, тому що вона позитивно впливає на зміну моральних якостей особистості дитини, а також зачіпає розвиток вищих психічних функцій і розумових операцій. Але домогтися високих результатів можна, тільки об'єднавши інститути сім'ї та дошкільного навчального закладу, які є найважливішими в соціалізації дітей.

Список використаних джерел

1. Беленька Г.В. Трудове виховання у дошкільному віці як горизонт формування особистості / Г.В. Беленька // Теорія та практика оновлення сучасної дошкільної освіти: Матеріали науково-практичної конференції, 16-17 вересня, 2010 р. / Бердянський державний університет; укладач І.Г. Улюкаєва. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (Донецьке відділення), 2010. – С. 34-38.
2. Борисова З.Н. Трудове виховання дітей дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема / З.Н. Борисова // Виховання дошкільника в праці / З.Н. Борисова, Г.В. Беленька, М.А. Машовець та ін. – 2-ге вид., стереотип. – ДО: ВІПОЛ, 2002. – С. 5-10.
3. Долинна О. Праця як засіб формування предметно-практичної компетенції дітей / О. Долинна, О. Низковська // Дошкільне виховання. – 2012. – № 9. – С. 22–27.

УДК 373.2.015.311:159.93:37.091(043.2)

Черепаня Н.І.,
кандидат педагогічних наук, доцент
Мукачівський державний університет
Тарнавська А.І.,
здобувач вищої освіти спеціальність 012 «Дошкільна освіта»
ОС «Магістр»

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

З самого народження дитина є дослідником. Жага нових емоцій і вражень, бажання спостерігати і експериментувати змушують її шукати нові відомості про світ. Знання і досвід, які дитина отримує через власний дослідницький пошук, значно надійніше, достовірніше і запам'ятовується краще. Не випадково є приказка - «Краще один раз побачити, ніж сто разів почути». Важливість дослідницької діяльності для дітей в дитячому дошкільному закладі відображає вислів стародавнього китайського філософа Конфуція: «Що я чую - забуваю. Що я бачу - я пам'ятаю. Що я роблю – я розумію».

У старшому дошкільному віці у дітей відбувається перехід від наочно-образного мислення до словесно-логічного. Дошкільнята допитливі, емоційні, виявляють ініціативу в розумовому і практичному експериментуванні і спостереженні. Дитина вчиться знаходити потрібну інформацію, аналізувати її, отримувати і накопичувати знання, вміло застосовувати їх на практиці. У дітей через допитливість і бажання пізнавати нове розвивається пізнавальний інтерес. Знання, отримані без інтересу, не зберігаються надовго в пам'яті і не

стають корисними.

Пізнавальний інтерес - процес прояву допитливості, спрямований на вивчення і глибоке пізнання нових предметів і явищ навколишньої дійсності. Розвиваючись і постійно зміцнюючись, пізнавальний інтерес стає основою позитивного ставлення до навчання. У дитини постійно виникають нові питання, відповіді на які вона сама із захопленням активно шукає. При цьому вона в процесі пошуку відчуває емоційний підйом, радість від удачі. Організація дослідницької діяльності в дошкільному віці сприяє розвитку пізнавального інтересу.[1]

Дослідницька діяльність - процес пізнання через власний, творчий дослідницький пошук. А.І. Савенков виділяє наступні етапи дослідження дошкільнят:

- виявлення і постановка проблеми;
- вироблення гіпотез, пропозицій;
- пошук і пропозиція можливих варіантів рішення;
- збір матеріалу (спостереження, досліди та експерименти);
- узагальнення отриманих даних;
- підготовка матеріалів дослідження до захисту (повідомлення, доповідь, макет та ін.);
- захист.

З віком пізнавальний інтерес і дослідження дитини стають більш складними, вона вже хоче розібратися у властивостях предметів, явищ природи і т. д. До старшого дошкільного віку дитина вже має уявлення про речовини, їх властивості. Вона вже досліджує предмети через систему перетворень із застосуванням різних процесів. Процеси перетворення відбуваються навколо дитини постійно: сніг перетворюється в воду, ніч в день, холод в тепло і т. д. При спостереженні цих процесів у дитини прокидається інтерес, вона задає питання: чому так відбувається, чи може вона по впливати на зміну властивостей речовин за допомогою процесів охолодження, нагрівання та інших. Але не кожна дитина може швидко зрозуміти сам момент перетворення (переходу, перетворення) властивості речовини, наприклад, коли лід перетворюється в воду, дитині може здаватися, що це різні об'єкти. Для цього застосовуємо дослідницьку діяльність в дитячому дошкільному закладі, щоб допомогти дітям знайти відповіді на свої запитання. У дітей зростає інтерес до пізнання, для цього їм обов'язково потрібна практика.

Світ явищ, що оточує дитину, надає всі можливості для розвитку здібностей до перетворення за допомогою розумових здібностей і проблемної ситуації. У дитини є накопичений досвід і знання, а також ряд навичок: бачити і виділяти проблему, ставити перед собою цілі, аналізувати об'єкти або явища, зіставляти факти, висувати припущення, відбирати кошти, матеріали для діяльності, робити висновки.[2]

Не менш важливим моментом є емоційне проживання дітьми спостерігаючих процесів і явищ. Для того щоб перетворення в навколишньому світі не просто були помічені дитиною, але і викликали інтерес до розвитку її творчого мислення, дошкільник повинен бути не спостерігачем, а самим дослідником. Він повинен не тільки знати теорію, переглянути відеоролик або як це роблять дорослі, а зробити конкретну дію з предметами сам (нагріти або охолодити воду, побачити в лупу будову піску і т. д.). Обов'язково має бути присутня проблемна ситуація, і дитина буде розуміти, для чого вона це робить, який передбачуваний результат вона може отримати і що не завжди проблему або задачу можна вирішити відразу або в один етап.

На практиці в дошкільному закладі використовують такі методи дослідницької діяльності. Досліди та експерименти: з водою (процес зміни агрегатного стану води), з піском, папером, повітрям, воском та іншими речовинами і об'єктами.

Спостереження за живою і неживою природою: зміна пір року, поява веселки, поведінку птахів, комах, що прилітають на територію дитячого садка, зміни в рослинах і ґрунті в залежності від пори року та ін.

Розгляд наочного матеріалу: макети і моделі планет, сонячної системи, вулканів, моделі машин і іншої техніки. Колекціонування та класифікація: виготовлення гербарію, колекції

мінералів, насіння, круп і тематичні виставки. Ігри, подорожі, відео екскурсії: історія виготовлення паперу, історія створення літальних апаратів, екскурсії до заповідників і ін. Робота з картами, фотографіями та ілюстраціями, відеоматеріалами.

Дітям особливо цікаво, коли на заняттях вони не тільки використовують перераховані вище методи, а й перевтілюються. Наприклад, в помічників-лаборантів. Для дітей можна виготовити костюми лаборанта: шапочка і халат. Коли вони перевдягаються, вони стають впевненими, вони швидше виділяють проблему, чіткіше формулюють пропозиції і гіпотези щодо розв'язання виявлених проблем, психологічно відчують себе комфортно і розкуто. Це відіграє велику роль у розвитку пізнавального інтересу. Інформація, отримана таким шляхом, залишається в пам'яті, і навіть через час діти добре її пам'ятають. Увечері захоплено розповідають батькам про отримані знання.[1]

Організацію досліджень розглянемо на прикладі дослідження по темі «Повітря і його властивості»:

- виявлення проблеми (читання оповідань і віршів, проведення бесід, загадки через які зацікавлюємо дітей темою дослідження: Ти без нього не зможеш жити, ні їсти, ні пити, ні говорити; Оточує нас завжди, ми ним дихаємо без зусиль. Він без запаху, без кольору. Вгадайте, що ж це? (Повітря);

- вироблення гіпотез, припущень (задаємо навідні питання, наводимо приклади, але важливо, щоб діти в результаті самостійно зробили припущення, висунули гіпотезу). Якщо діти не можуть відповісти, задаємо навідні запитання (просимо дітей затримати дихання. Чого їм не вистачало?);

- пошук і пропозиція можливих варіантів вирішення (подумати самостійно, провести опитування, експерименти і спостереження, подивитися в книгах, плакатах, іншому наочному матеріалі, запитати в іншої людини, дізнатися з наукових фільмів або інтернету). Діти згадують самостійно інформацію про властивості повітря, результати спостережень за повітрям і вітром на прогулянках (вітер може бути сильним, слабким, може дути в різних напрямках, бути теплим і холодним.). Проводимо з дітьми експерименти: що всередині повітряної кульки, подуємо на долоні, з трубочкою і склянкою води, з надувним м'ячем. Розглядаємо ілюстрації: водолаз під водою;

- збір матеріалу (запам'ятати інформацію або записати на дошці або в зошитах за допомогою малюнків або символів). З дітьми ми записуємо отриману інформацію за допомогою маленьких малюнків на дошці, попередньо обумовивши їх значення. Діти роблять це самостійно, рідко просять допомоги у вихователя;

- узагальнення отриманих даних (аналіз зібраних даних, аналіз, фіксація отриманих нових знань). Діти аналізують і обговорюють отримані знання: для чого потрібне повітря, і якими властивостями воно володіє (невидиме, легке, необхідне для всього живого на землі, його можна відчути у вигляді вітру, за допомогою повітря ми можемо надати форму речам, легше води, допомагає триматися на воді людям, човнам і ін.);

- підготовка матеріалів до захисту (промовляємо з дітьми весь процес дослідження та результат, якого ми досягли, що дізналися, де нам це знадобиться). Разом з дітьми закріплюємо отримані знання в бесіді, в грі «Що? Де? Коли? »;

- захист. Діти індивідуально розповідають про всі етапи дослідження: з якою метою ми це робили, яких результатів досягли, що нового дізналися.

Через ці методи вирішуємо завдання пізнавально-дослідницької діяльності:

- розширення знань про живі і неживі об'єкти навколишнього світу;
- збагачення словникового запасу, розвиток мовних навичок;
- вміння працювати в колективі;
- розвиток аналітичного типу мислення і логіки: вміння бачити проблему, висувати гіпотези, порівнювати і узагальнювати отримані результати, робити висновки і підводити підсумки;
- розвиток емоційної сфери, творчих здібностей;
- прищеплення уміння вчитися самостійно, планувати етапи досліджень;

- вміння захищати свою точку зору;
- формування в дитини самостійності і відповідальності.[3]

Можна сказати, що, крім ігрової діяльності, в дошкільному віці у розвитку особистості дитини величезне значення відіграє пізнавально-дослідницька діяльність, в процесі якої йде накопичення знань і активізується логічне мислення. У цьому віці чим інтенсивніше і різноманітніше дослідницька діяльність дитини, тим сильніше розвивається в ній пізнавальний інтерес. Замість вивчених питань і проблем приходять нові, досліджуючи які дитина отримує більше інформації, краще, швидше і повноцінніше розвивається.

Список використаних джерел

1. Кіт Г.Г. Формування дослідницьких умінь як складової сенсорно-пізнавальної компетентності дітей дошкільного віку / Г.Г. Кіт // Стандарти дошкільної освіти: дискурс науки і практики : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 11 квітня 2014 року, м. Київ / ред. кол.: В.О. Огнев'юк, Л.Л. Хоружа, В.І. Юрченко, Г.В. Беленька. – Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 112–120.

2. Галина Кіт. Пошуково-дослідницька діяльність дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: засадничопроцесуальний аспект // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 4-5 квітня 2012 р.) / За ред. Г.С. Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ФОП Корзун Ю.Д., 2012. – С. 100–105

3. Присяжнюк Л.А. Організація дослідницької діяльності дошкільників у контексті екологізації освітнього середовища ДНЗ / Л.А. Присяжнюк // Імідж сучасного педагога : всеукр. наук.-практ. освітньо-популярний часопис. – 2015. – № 6. – С. 28–30.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>